

Twintig jaar Platform geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad

Ruim twintig jaar geleden, op vrijdag 10 november 2000, vond de eerste bijeenkomst plaats van het Platform geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad. Het ging toen helemaal niet goed met deze twee Zuid-Limburgse soorten en met de oprichting van het platform werden de handen ineen geslagen om de soorten van de ondergang te redden.

Er ontstond een samenwerking tussen verschillende groepen die te maken hadden met, of een bijzondere interesse hadden in de twee paddensoorten; van professionals als natuurbeheerders en onderzoeksbureaus tot grondgebruikers en buurtbewoners. Inmiddels heeft zich dit ook uitgebreid over de landsgrenzen heen en zijn ook aan Zuid-Limburg grenzende Duitse en Belgische natuurorganisaties aangesloten bij het platform waar onderling ervaringen en kennis worden uitgewisseld. Dat het platform na 20 jaar nog altijd bestaat en nog altijd een groeiend aantal deelnemers kent is iets waar we oprecht trots op mogen zijn! Het Platform wordt vormgegeven door IKL, RAVON en Natuurbalans. Ter ere van het jubileumjaar is er een extra dikke Platform-nieuwsbrief gemaakt door alle organiserende partijen met bijdragen van verschillende leden waarin teruggeblikt wordt op de afgelopen twintig jaar.

Maar wat is er de afgelopen jaren precies bereikt?

Al in de jaren '60 werd er een zorgwekkende achteruitgang van de geelbuikvuurpad geconstateerd. Uit een inventarisatie van 500 poelen werd de soort in 80 poelen aangetroffen. In begin jaren '80 en '90 kwam er hernieuwde aandacht voor

Sinds een aantal jaren zijn deze betonnen drinkbakken in gebruik als pionierswater voor de voortplanting. (Foto: Jelger Herder)

de soort en werden er gedegen populatiestudies uitgevoerd. Hieruit bleek dat het aantal poelen waarin de geelbuikvuurpad voorkwam met 94% was afgenomen! De soort kwam nog maar op vijf locaties voor. Ook de vroedmeesterpad had het in die tijd al moeilijk. Van de 500 onderzochte poelen werden in de jaren '60 in 36 wateren larven van de vroedmeesterpad aangetroffen. In de jaren '70 was dit nog maar op 22 locaties het geval. Sommige populaties verdwenen definitief, maar de soort dook ook op in een aantal nieuwe gebieden. Hoewel er ten opzichte van de vorige periode weinig leefgebieden waren verlaten, daalden de aantallen binnen populaties wel verder. Tijd voor een beschermingsplan, dat in 2000 voor het eerst en gezamenlijk voor de geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad is opgesteld. Samen met de provincie Limburg is opgetrokken voor het uitvoeren van dit beschermingsplan. Belangrijkste onderdelen hiervan vormden de aanleg van nieuwe waterbiotopen en inrichting van gebieden die voldoen aan de eisen van de soorten, afgestemd beheer en ecologisch onderzoek. Ook (her)introductie is als optie opgenomen in het beschermingsplan, wat voor de geelbuikvuurpad ook in praktijk is gebracht. Onderzoek en monitoring waren tevens belangrijke onderdelen binnen het soortbeschermingsplan 2000.

Geelbuikvuurpad

De geelbuikvuurpad is een warmteminnende pionierssoort. Regenplassen, karrensporen en kuilen die tijdelijk gevuld zijn

Leden van het Platform aan het werk voor de beschermingsplannen van geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad.

Larve geelbuikvuurpad; de beschermingsmaatregelen hebben een positief effect op de voortplanting. (Foto: Edo Goverse)

Betonnen poelen en stapelmuurtjes dragen ook bij aan het herstel van de vroedmeesterpad-populaties. (Foto: Jelger Herder)

met water vormen het perfecte voortplantingsbiotoop. Als beschermingsmaatregel zijn daarom ook talloze kunstmatige 'karresporen' aangelegd door sleuven te graven die tijdelijk gevuld bleven met water. Dit vergde echter veel onderhoud, de sleuven groeiden snel dicht en moesten vrij snel weer opnieuw worden gegraven. Sinds een aantal jaren wordt er daarom geëxperimenteerd met het ingraven betonnen drinkbakken die voorzien zijn van een afvoer. In het najaar wordt de stop verwijderd zodat de bak leegloopt. In het voorjaar wordt hij er weer ingestopt waardoor de bak weer gevuld raakt met vers regenwater. Zo start het seizoen altijd met een pionierssituatie, waar de geelbuikvuurpad (maar ook de vroedmeesterpad!) dankbaar gebruik van maken. Naast de aanleg van honderden nieuwe pionierswateren, vinden er vanaf 2005 ook (her)introductions plaats.

De beschermingsmaatregelen lijken een positief effect gehad te hebben op de populatie. Sinds de start van de monitoring in 2000 is er een stijging te zien in populatieomvang. Enerzijds is dit goed te verklaren omdat er vanaf 2005 verschillende introductions hebben plaatsgevonden, maar er is ook meer aandacht voor aangepast beheer voor de soorten. De stijging zet echter niet door en vanaf 2014 worden er jaarlijks weer minder dieren geteld. Fluctuaties in populatieomvang zijn echter niet meteen zorgelijk. Het is een langlevende soort die enkele slechte voortplantingsjaren kan verdragen. Dit moet echter niet te vaak achter elkaar gebeuren. Mogelijk dat de aanleg van circa 100 extra drinkbakken in 2020 en 2021 het effect van de droogte iets heeft kunnen minimaliseren. De drinkbakken houden over het algemeen langer water vast dan andere tijdelijke watertjes, maar ze worden op sommige locaties ook bijgevoerd door vrijwilligers.

Vroedmeesterpad

Volwassen vroedmeesterpadden spenderen hun tijd vrijwel uitsluitend op het land. Ze hebben een unieke manier van voortplanten, waarbij de paring op land plaatsvindt en de mannetjes de eisnoeren op hun rug meedragen. Zodra de eieren ver genoeg ontwikkeld zijn gaat het mannetje naar een water en zet hij de eitjes af. Het type water is minder belangrijk en kan bestaan uit poelen, vijvers, bospoelen en tijdelijke wateren. Het landhabitat is daarentegen veel specifiek. De afgelopen jaren is er dan ook veel energie gestoken in het verbeteren van het landhabitat. Er zijn talloze

stapelmuren aangelegd, opgebouwd uit een brede laag gestapelde (mergel)stenen. Een handleiding van hoe deze stapelmuren gebouwd worden is beschikbaar. Op warme, zwoele zomeravonden is het typerende fluitende geluid van de vroedmeesterpad te horen vanuit de holletjes en kiertjes uit onder andere zulke stapelmuren.

De roepintensiteit verschilt echter per avond waardoor er geen goed beeld kan worden gevormd van het aantal aanwezige volwassen dieren. Daarom wordt de populatieontwikkeling gevolgd door voortplantingswateren te bemonsteren op de aanwezigheid van larven. De afgelopen 20 jaar is de soort stabiel gebleven. Binnen leefgebieden komen echter wel grote verschillen voor. Goed onderhouden voortplantingswateren functioneren lokaal goed, terwijl in dezelfde gebieden wateren met achterstallig onderhoud ongeschikt raken of het landhabitat achteruit gaat. De vroedmeesterpad is minder mobiel dan de geelbuikvuurpad. Door in te zetten op het verbinden van leefgebieden krijgt de vroedmeesterpad hopelijk nog de kans verder uit te breiden en wordt uitwisseling tussen populaties mogelijk gemaakt.

Naomi Lambrixx (RAVON), Frans Blezer (IKL) & Ben Crombaghs (Natuurbalans Limes Divergens BV)

De vroedmeesterpadden laten van zich horen op warme zwoele zomeravonden. (Foto: Jelger Herder)